

**Smaakmaker voor het
Digitaal boek...**

VOORBEREIDING
TOT DE
VOORDRACHTKUNST
EN DE
WELSPREKENDHEID

door

AST FONTEYNE

*Leeraar in de voordrachtskunst
aan het Koninklijk Conservatorium te Gent*

TWEEDE DRUK



1942

A N T W E R P E N

N. V. DE NEDERLANDSCHE BOEKHANDEL

Digitale editie 2020

K. Mertens (red.)

Studium Generale vzw

VOORWOORD

Aan handboeken over beschaafde uitspraak, uitspraakleer, of hoe zij ook heeten mogen, mangelst het ten huidigen dage in Vlaanderen niet meer : ook op dit gebied is in het laatste kwart eeuws menige mijlpaal gezet in den cultuuropgang van ons volk. Men zou welhaast geneigd zijn te gaan denken aan « des Guten zu viel » en elk nieuw handboek onverschillig klasseeren : het zooveelste !

Maar ditmaal niet : het zooveelste. Want een uitspraakleer is dit niet alleen. Verwaarloosd wordt de studie der spraakklanken wel niet — dat ware een leemte geweest — maar zij neemt in dit handboek een zeer bescheiden plaats in. De schrijver meent, en terecht, dat het gesproken woord meer behoeft dan zuivere klankenvorming, dan beschaafd spreken. En daarbij denkt hij vooral aan sprekers, redenaars, declamators, acteurs en zooveel anderen, die in Vlaanderen, het land van lezingen en tooneel-spelen, aan het woord komen. Daarom noemt hij zijn boek zeer bescheiden een Voorbereiding tot de voordrachtskunst en de welsprekendheid. Het zwaartepunt wordt gelegd op theoretische gegevens en practische oefeningen, die het flink spreken voor een zaal, voor een volle zaal, moeten bevorderen.

Zijn boek is een waar handboek geworden, waarin theorie en practijk elkander aangenaam afwisselen, een onontbeerlijke gids voor wie zich voorbereidt — en welke leerling uit het middelbaar of het normaalonderwijs denkt er niet aan in Vlaanderen? — om aan zijn medemenschen, op welk terrein ook, het « goede woord te verkondigen. » Maar geen dorre wetenschap is dit, geen saaie leiding : het is tegelijk boeiende lectuur. En hier denk ik vooral aan het tweede en het derde hoofdstuk waarin de stemvorming, en het goede zeggen (articuleeren) worden behandeld en die mij als de oorspronkelijkste van alle voorkomen.

Hoeveel jaren practijk de auteur achter den rug heeft weet ik niet, maar dat hij spreekt als een vakman, met ervaring en een juist inzicht in zijn kennis en zijn kunst zal wel niemand betwijfelen, die zijn werk aandachtig gelezen heeft. Waarbij dan nog komt, dat het in zuivere

taal gesteld is en vlot geschreven, wat in Vlaanderen niet altijd het geval is. Men zal wel eens met hem van meening verschillen. En ook ik heb een paar vraagteekens gezet. Maar het volmaakte is niet van deze wereld en de schrijver is ongetwijfeld mans genoeg om zijn standpunt te verdedigen.

Mijn beste heer Fonteyne,

Meer dan dat ken ik u niet... Uw uitgever vroeg mij, uw werk bij de jongeren en ouderen te willen inleiden. Ik doe het volgaarne. En niet alleen om hem ten gevalle te wezen. Want ik ben overtuigd, dat uw boek in Vlaanderen op zijn tijd komt. Collega's en ik deden meer dan eens de ervaring op, dat onze leerlingen, hoe zuiver beschaafd ze hun uitspraak ook poogden te maken, er niet altijd in slaagden beschaafd te spreken. Herhaalde malen ook hebben wij bij het examenafnemen gedacht : onze jongelui kunnen niet spreken. Wordt hun gevraagd, een spreekbeurt, hoe bondig ook, in te nemen, dan schieten zij meestal jammerlijk te kort. Ook elders heb ik dit reeds geschreven. Maar het kan niet genoeg worden herhaald.

Ik ben ervan overtuigd, dat uw voorbereiding en uw voorlichting hun ten goede komen zal. U vergelijkt ergens terecht het aanleeren en het aanwennen van « flink spreken » bij het aankweken van muzikale kennis en vaardigheid. En daarmee brengt u de kunst van spreken op een hooger peil. Laten onze studeerenden er zich van doordringen, dat een flink geschoold spreker den kunstenaar in den mensch verraadt en tegelijk een onfeilbaar teeken is van een beschaafd hoogstaanden mensch.

Met het schrijven van uw handleiding heeft u goed en nuttig werk verricht. En ik prijs de studeerende jeugd van Vlaanderen gelukkig, die dergelijke handboeken tot haar beschikking krijgt!

Dr C. DE BAERE
Taal-inspecteur M.O.

Elkeen kan leeren spreken, zingen, teekenen, schilderen. Dit wil niet zeggen dat elkeen kunstenaar worden zal. Wezen wij er evenwel op bedacht, dat wij allen in deze uitdrukkingswijzen een vaardigheid kunnen verwerven, die ons uiterst nuttig zijn zal voor onze verstandelijke en zedelijke opvoeding en voor onze vorming als gezelschaps-mensch.

Pedagogen zullen de beteekenis onderlijnen die voordrachtskunst hebben kan in de algemeene vorming, niet alleen voor de ontwikkeling van den literairen smaak, doch meteen voor de kultuur van ons begripsvermogen.

Allen kunnen wij leeren voordragen en spreken. Niet allen zullen kunstenaars van het woord worden. Doch eenieder kan, naar zijn eigen aard en aanleg, de beoefening van het gesproken woord opvoeren tot een vaardigheid die hem in velerlei opzicht nuttig is.

Het is dan ook verheugend, dat meer en meer het Middelbaar Onderwijs de « Spreekkunst » ernstig beoefent. Het is nog ver van voldoende. Doch er zijn teekenen die er op wijzen dat men het nut ervan steeds meer waardeert.

Is het niet vooral daar dat, over 't algemeen, de redenaar, de conferentier, de leeraar, de kanselredenaar, ja zelfs de declamator en de tooneelspeler hun aanloop moeten kunnen nemen? Van de daár begonnen vorming hangt in groote mate af, het welslagen van de « man in het openbaar » in de ruimste beteekenis van het woord.

Dat het verleden de kunst van het woord heeft verwaarloosd, wreekt zich in de honderd en meer leeraars, conferentiers, kanselredenaars, redenaars van alle soort en omstandigheid, ... die het verhoog ontsieren en de zaak ondermijnen die zij moesten dienen door een gestyleerd woord en een gestyleerde houding.

Er is, in dit opzicht, nood aan *praktische* methoden, die naast de voorlichtende theorie, klare wegen wijzen voor een praktijk in een trapsgewijs geordend onderricht, waar nog niet steeds de zóó gewenschte « geschoolde » leerkracht met het vak werd belast.

Doch ook de « specialisten » zal een praktische leiding uiterst welkom

zijn, omdat de meesten tusschen hen er niet toe kwamen, een « methodisch » onderwijs uit te bouwen voor zichzelf.

Deze Handleiding van Ast. Fonteyne, geboren uit een jarenlang ervaren en beproeven in het Middelbaar Onderwijs, zal met sukses deze leemte aanvullen.

Zij die uit een ernstige beoefening van de woordkunst nut hebben getrokken voor hunne sociale taak, zullen met ons zeggen, dat èn het boek over èn de leeraar van Voordrachtkunst in ons onderwijs noodzakelijk zijn.

Prof. Dr. Floris Van der Mueren

INLEIDING

Haast alle menschen houden van voordrachtskunst en van welsprekendheid. Niemand ontsnapt aan de speciale « charme » van het expressieve en schoonklinkende woord. Het woord is immers het meest directe, het fijnst genuanceerde, het gevoeligste en het meest gebruikte uitdrukingsmiddel voor al wat de mensch denken, gevoelen en scheppen kan. Met zijn stem werpt hij een brug van al het onbereikte op deze aarde naar het betrachte in den hemel. Het leed, veroorzaakt door het niet bereiken der betrachte volmaaktheid, wordt door de stem draaglijk gemaakt. « Les cris évaporent la douleur et la rendent supportable » zei Montaigne. De stem is het supplement voor onze onvolmaaktheid ; ze geeft ons bijna die volmaaktheid of althans de illusie ervan. Daarom houdt ieder mensch, tenzij in hem alle « Sehnsucht » naar het hoogere verloren is gegaan, van de voordrachtskunst en de welsprekendheid, waarbij het woord op de meest gestyleerde wijze wordt beheerscht.

Bijna alle jonge menschen, vooral studenten, stellen er prijs op, zelf onder een of anderen vorm deze kunst te beoefenen. Een misprijzend schouder-ophalen is maar verkapte schuwheid en angst.

Doch men wil dadelijk naar het eindstadium van dit vak : naar de expressie. En men vergeet daarbij dat de volmaaktheid der expressie, althans in zekere mate, afhangt van de volmaaktheid van het middel ter expressie.